

Spomienka na prof. MUDr. Juraja Šveca, DrSc.

Ondruš D.

S hlbokým zármutkom sme prijali správu, že nás 17. februára 2017 po ťažkej chorobe navždy opustil náš kolega, lekár-onkológ, vysokoškolský pedagóg, politik a vzácný človek, prof. MUDr. Juraj Švec, DrSc.

Juraj Švec sa narodil 16. januára 1938 v Bratislave, v rodine vysokoškolského pedagóga, lekára a vedca, niekdajšieho dekana Lekárskej fakulty Univerzity Komenského (LF UK) prof. MUDr. Františka Šveca, DrSc. (1906–1976), popredného československého farmakológa a zakladateľa samostatného farmaceutického štúdia na Slovensku, ako najstarší z jeho troch synov. Po absolvovaní stredoškolského štúdia, ktoré ukončil maturitou v roku 1955 na 11-ročnej strednej škole v Bratislave, študoval medicínu na LF UK v Bratislave, ktorú v roku 1961 ukončil s vyznamenaním (promovaný lekár).

Už pred skončením vysokoškolského štúdia podpísal umiestenku do Sobra-niec na východnom Slovensku, kde odišiel pôsobiť ako sekundárny lekár. V rokoch 1961–1962 pracoval ako sekundárny lekár v Liečebni TBC vo Vyšných Hágoch.

V lete roku 1962 prijal MUDr. Juraj Švec miesto odborného asistenta na Katedre rádiológie Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov (ILF) v Bratislave a tam napísal svoje prvé klinické práce zamerané na rádioizotopovú diagnostiku urologických komplikácií v gynekologickej onkológii. V rámci svojho pracovného zadenia na Rádiologickom oddelení a Oddelení nukleárnej medicíny Ústavu klinickej onkológie absolvoval klinickú prax a po predtestačnej príprave získal v roku 1966 špecializáciu I. stupňa z vnútorného lekárstva. Pôsobil aj ako sekundárny lekár na oddelení chemoterapie nádorov pod vedením významného onkológa doc. MUDr. Alojza Winklera, DrSc. (1919–1981). V roku 1969 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému „Interakcia vtáčích retrovírusov s heterológnu bunkou cicavcov“ a získal vedeckú hodnosť kandidáta lekárskeho vied (CSc.) z odboru onkológie.

V roku 1970 prijal ponuku akademika prof. MUDr. Viliama Thurzu, DrSc. (1912 až 1984) a nastúpil na miesto asistenta a neskôr odborného asistenta na vtedajšiu Katedru onkológie, rádiológie a nukleárnej medicíny LF UK.

V roku 1980 dosiahol nadstavbovú špecializáciu z klinickej onkológie a zároveň po obhajobe habilitačnej práce aj vedecko-pedagogickú hodnosť docenta pre odbor onkológie. V roku 1983 obhájil doktorskú dizertačnú prácu na tému „Hormón-responzívny genóm vírusu myšieho marmárneho karcinómu“ a získal vedeckú hodnosť doktora lekárskeho vied (DrSc.) (lekárske vedy: všeobecná biológia). V roku 1987 bol vymenovaný za profesora pre odbor onkológie.

V roku 1980 sa Juraj Švec stal vedúcim Katedry onkológie, rádiológie a nukleárnej medicíny LF UK. V rokoch 1985 až 1988 bol externým vedúcim Laboratória molekulárnej biológie nádorov Ústavu experimentálnej onkológie (ÚEO) Slovenskej akadémie vied (SAV). V rokoch 1992 až 1996 bol riaditeľom ÚEO SAV a zároveň v rokoch 1990–1997 aj prednostom Onkologického ústavu LF UK, neskôr v rokoch 1998–2003 prednostom Onkologickej kliniky LF UK. Od roka 2004 pôsobil prof. Švec vo funkcii zástupcu prednostu I. onkologickej kliniky LF UK a Onkologického ústavu sv. Alžbety, kde zotrval a významne pomáhal, najmä prednáškami a skúšaním zahraničných poslucháčov medicíny zo študijného predmetu onkologická propedeutika až do konca svojej životnej púte.

V rokoch 1991–1997 prof. MUDr. Juraj Švec, DrSc. pôsobil vo funkcii rektora UK v Bratislave, kde v porevolučných rokoch viedol svoju alma mater tak, aby navigovala svojich kreatívnych a talentovaných študentov do výšok vzdelania, výskumu a vedy, ale aj humanizmu, kultúry a etiky. V rokoch 2003–2010 bol dve funkčné obdobia prorektorom pre medzinárodné vzťahy Slovenskej zdravotníckej univer-

zity (SZU). Počas pôsobenia v akademických funkciách zapájal UK i SZU do medzinárodného akademického a vedeckého prostredia, do siete najvýznamnejších európskych vysokoškolských inštitúcií. Tieto vysoké školy teda aj jeho pričinením prechádzali procesom internacionalizácie. Usiloval o spoluprácu s kvalitnými zahraničnými vysokými školami a vedeckými inštitúciami aj formou štipendijných výmenných pobytov pre študentov, absolventov slovenských vysokých škôl, vedeckých pracovníkov a pedagógov.

Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zaoberal problematikou klinickej a experimentálnej onkológie, študoval problematiku onkovirológie, rozvíjal problematiku molekulárnej biológie, onkogenézy, imunológie nádorovej choroby, predovšetkým karcinómu prsníka. Bol zodpovedným riešiteľom viacerých vedeckovýskumných projektov, ktoré boli riešené v rámci programu rozvoja vedy a techniky. Prioritné výsledky a mimoriadny vedecký ohlas v zahraničí dosiahol v oblasti výskumu nádoro-

rotočného procesu a úlohy hormónov, chemických látok a genetického vybavenia buniek v tomto procese. Od začiatku 80. rokov minulého storočia koordinoval československý onkologický výskum v rámci Štátneho plánu technického rozvoja, bol hlavným riešiteľom úlohy „Komplexné mechanizmy marmárnej karcinogenézy“, ktorá sa riešila aj v rámci Komplexného programu onkologického výskumu členských štátov Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) v spolupráci s pracoviskami vo vtedajšom Sovietskom zväze, v Holandsku a Veľkej Británii. Už koncom 80. rokov minulého storočia bol prof. Švec považovaný za vedca, ktorý vyoral hlbokú brázdú v onkológii a zapísal sa nielen do slovenských, ale i svetových análov.

Ako vysokoškolský pedagóg prednášal prof. Švec onkologickú problematiku slovenským i zahraničným poslucháčom LF UK, Prírodovedeckej a Farmaceutickej fakulty UK, SZU i Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Dlhé roky viedol kurzy Študentskej vedeckej a odbornej činnosti, z ktorých viacerí účastníci získali popredné umiestnenia na celoštátnych i medzinárodných konferenciách. Prof. Švec vytvoril početnú vedeckú školu a pod jeho vedením vyrástli desiatky pedagogických a vedeckých pracovníkov (kandidátov vied, doktorandov, docentov i profesorov onkológie). V rámci zabezpečovania postgraduálneho vzdelávania bol členom Komisie pre obhajoby kandidátskych a doktorských dizertačných prác z rádiológie, Komisie ČR pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru onkológie, členom komisií SR pre obhajoby kandidátskych, doktorandských a doktorských dizertačných prác z odboru onkológie.

Počas svojho odborného a vedeckého rastu absolvoval niekoľko medzinárodných štipendií (Eleanor Roosevelt International Cancer Fellowship, Yamagiwa-Yoshida International Cancer Fellowship, ICRETT, Alexander von Humboldt Stiftung, Queen Willhelmina Research Fellowship, DAAG Stiftung), študijných a pracovných pobytov na významných onkologických pracoviskách a univerzitách nielen v Európe (napr. Rakúsko, Nemecko, Anglicko, Holandsko, Taliansko), ale aj v USA.

V rámci mnohých akademických a politických funkcií bol napr. prezidentom Slovenskej rektorskej konferencie, predsedom Klubu rektorov českých a slovenských vysokých škôl, členom Klubu európskych rektorov, Európskej rektorskej konferencie i Konferencie rektorov Podunajskej nížiny, členom Stálej komisie Rady Európy pre vysoké školstvo a vedu, Stálej komisie Rady Európy pre legislatívnu reformu vysokého školstva v Európe, zástupcom SR v Európskej komisii pri Rade Európy pre humanizmus a toleranciu, zástupcom SR v Edukačnej komisii OECD v Paríži a pod. Ako člen Výkonného výboru Rady Európy pre legislatívnu reformu vysokých škôl bol spoluautorom monografie Rady Európy „Demokracia a riadenie vo vysokom školstve“.

Juraj Švec bol aj členom viacerých medzinárodných onkologických spoločností, napr. European Association for Cancer Research (EACR), Union Internationale Contre le Cancer (UICC), bol členom výkonného výboru Organization of European Cancer Institutes (OEI), výkonného výboru International Agency for Research on Cancer (IARC), bol zakladajúcim členom a členom predsedníctva International Association for Breast Cancer Research, členom komisie pre postgraduálnu výučbu onkológie International Agency Against Cancer (IAAC), Európskej onkologickej spoločnosti (ESMO), Komisie vlády SR pre boj proti rakovine, Slovenskej lekárskej spoločnosti, Slovenskej onkologickej spoločnosti, Slovenskej rádiologickej spoločnosti i členom Komisie expertov RVHP pre problém Zhubné novotvary.

Juraj Švec bol držiteľom viacerých domácich i zahraničných, najmä akademických vyznamenaní: Zlatej medaily Cornell University (Ithaca, NY, USA), City University Seattle, University Ottawa, University Utrecht, University Trieste, Pontificia Universitas Gregoriana (Roma), Ain Shams University Al-Assune (Kairo), The Zinman College of Physical Education (Jerusalem), University Groningen, Eötvös Loránd University (Budapest), Universidad Complutense di Madrid, Masyrkovej Univerzity v Brne, ale aj napr. Zlatej medaily Rady Európy, Ceny Ministerstva školstva SSR za rok 1987, Striebornej medaily LF UK, Zlatej medaily LF UK,

Pamätnej zlatej medaily UK, Veľkej zlatej medaily UK, Hynkovej medaily LF UK, Pamätnej medaily k 80. výročiu založenia LF UK, Pamätnej medaily pápeža Jána Pavla II. z príležitosti audiencie vo Vatikáne, Zlatej medaily pápeža Jána Pavla II. za rozvoj teologických štúdií v SR.

Prof. Švec vstúpil do politiky v roku 1994 ako nezávislý kandidát Demokratickej únie. V rokoch 1993–2002 bol poslancom Národnej rady SR a členom jej zahraničného výboru. V roku 1999 kandidoval na funkciu prezidenta SR.

Okrem svojej bohatej pedagogickej, vedeckovýskumnej, politickej, organizátorskej aktivity sa venoval aj športu – pretekársky hrával volejbal, bol reprezentantom Slovenska v lyžovaní. Takmer 70-ročný absolvoval potápačský kurz s medzinárodnou licenciou. Športové aktivity i práce na chalupe na strednom Slovensku a jeho rodina ho udržiavali v kondícii do posledných chvíľ a aj pri nerovnom zápase so zákerným ochorením sa odmietal vzdať a vytrvalo bojoval do samého konca.

Pri poslednej rozlúčke akademickej obce UK v Bratislave s prof. Švecom vyzdvihli jej čelní predstavitelia jeho silné osobnostné črty. Do akademického neba odišiel vzácny človek, významná pedagogická, vedecká aj manažérska osobnosť, po ktorej zostáva výrazná stopa na mape slovenského vzdelávania a slovenskej vedy. Svoje poslanie vždy plnil s bravúrou, eleganciou a ľahkosťou. Na takéto výkony však nestačí mať len talent a vhodné podmienky či šťastné okolnosti v živote. Vždy to vyžaduje aj nesmiernu námahu. Prof. Švec pritom pôsobil dojemom, akoby ho poháňali solárne motory. Životná energia z neho sálala aj na jeho okolie.

Vážený pán profesor, milý Juraj, rád by som sa Ti aj touto formou a v mene Tvojich spolupracovníkov, kolegov, priateľov, študentov, celej akademickej obce, ktorým si odovzdával kus seba, poďakoval za všetko, čo si nám dal. Budeš nám všetkým veľmi chýbať.

Češť Tvojej pamiatke.

*prof. MUDr. Dalibor Ondruš, DrSc.
I. onkologická klinika LF UK
a Onkologického ústavu sv. Alžbety,
Bratislava*